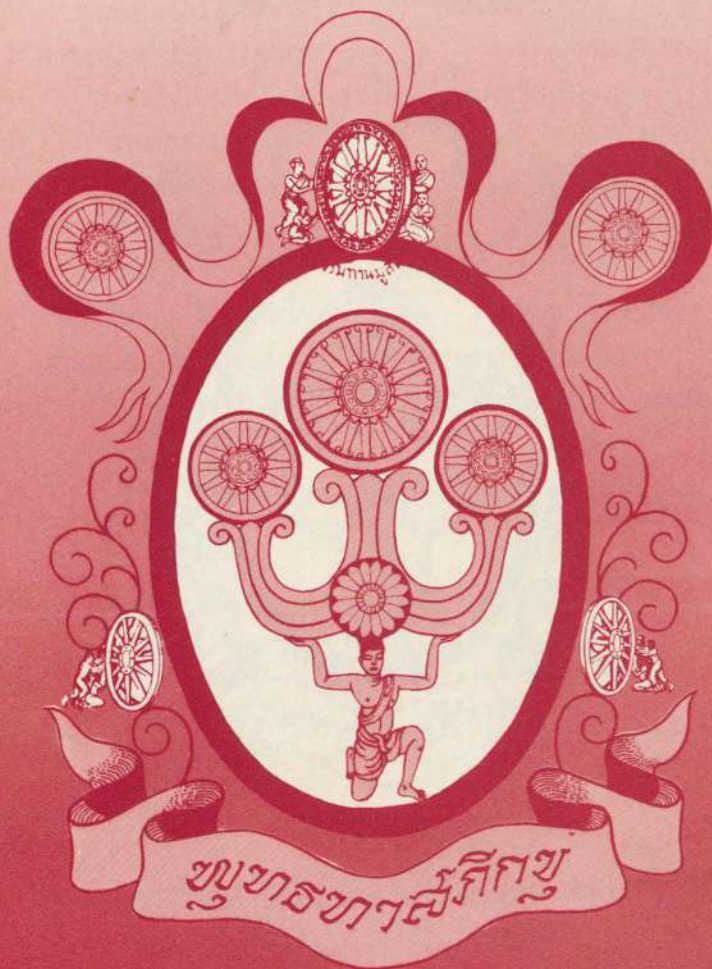

BIA-9.2.3.1/3-61

การสืบอายุพระศาสนา

[ชุดหมุ่หล่อ อันดับ ๖๑]

อุทิศนา

จักรวรรมะมัลย์	จะหมนท้าวทั้งราชตรี
แม่ขรรมะรังษี	ตามพระพทททรงประสงค์ ฯ
มั่นหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อย่าง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลูสู่เดรจจาน ฯ
จะทกขันททั้งคีนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษทพระพทธรงค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพันภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศท้าวทั้งราชตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

BIA-P.2.3.1/3-61

การสืบอายุพระศาสนา

[ชุดหมอนล้อ อันดับ ๖๑]

ที่ระลึกในวันเยี่ยมสวนโมกข์ของประชาชน

วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐

๙ กันยายน ๒๕๓๕

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๕,๐๐๐ เล่ม

ความเป็นพระ

ความเป็นพระ คือจิตปราศ จากกิเลส
รู้สังเกต ไม่ประมาท จลตเฉลียว
สำรวมระวัง รักษาใจ ไปทำเดี๋ย
เพื่อหลักเลี้ยว ภัยทั้งสาม ไม่ตามตอม.

จากเรื่องกิน เรื่องกาม และเรื่องเกียรติ
เห็นเสียด ในร้อนเย็น ทั้งเหม็นหอม
ไม่ยินดี ไม่ยินร้าย ไม่ออมชอม
กิเลสล้อม ลวงเท่าไร ไม่หลงลม.

จิตสะอาด ใจสว่าง มโนสงบ
ทั้งครันครบ กายวิจิ ที่เหมาะสม.
ความเป็นพระ จึงชนะ เห็นอารมณ์
โลกนิยม กระหึ่มใจ จึงไหว้แล้ว.

พระ

พระ

คำปรารภ

การวัดค่าปริมาณน้ำหรือชุดความกดอากาศจากรณี ซึ่งได้เคย
แพร่ ก็โดยมองขนาดการกลั่นน้ำแห่งใดก็ตาม เว้นแต่ที่
ประจวบคีรีขันธ์ ส่วนแต่ที่ใดก็ตาม และมีความวิจิตร ปรากฏตาม
ลักษณะ และขนาดนั้น.

ตาม: เป็น ปริมาณน้ำ ของชวีกา, แต่เขาสนใจ
กันเพียงปริมาณน้ำที่วัดที่ สำเร็จรวมทั้ง. ชวีกาที่วัด
ปริมาณน้ำที่วัดนั้น เป็นชวีกาที่วัดแล้ว และเป็นการสุก
เสีย ซึ่งไว้แก่ การทดลองทางกายภาพ เพราะขาดปริมาณน้ำ, ของ
น้ำ: ปริมาณน้ำ ไม่ได้ได้เลย. ความหมายของชวีกาที่วัดจาก
ตาม: นั้น เป็นความหมาย ของแต่ละคน และจะ
อันที่วัดแต่กันและกัน และ การ: ทั้งนี้ ระดับมีผลสัมฤทธิ์
เป็นที่สุด.

เป็นการทดลองของมนุษย์ที่ถูกตั้งข้อสงสัย คือ การที่คน
คน มีความสนใจเป็นอันมากใจ และมีความสนใจใน
ชนิดที่ เป็นประโยชน์ แก่ตนเองและผู้อื่น อยู่ตามการ: วัตถุประสงค์
นี้ และผลของเวลา. ทั้งขนาดนี้ ซึ่งอยู่กัน การ:
ที่กัน ชนิดที่: ทำให้เข้าใจอย่างละเอียด มีความเป็น
มนุษย์ อย่างถูกต้อง และ: สมบูรณ์.

ข้อควรระวัง: ละต้องเป็นตู้ รั่ว- ข้อสังเกต- กติสน.
กต. ภา. ต่อปรารภ การ: ทั้งชนิดที่แม้ชวีกา ก็อาจเสียผล:
นี้ได้; ละต้องทราบ เพื่อที่: ทุกรายการที่คนแก่คนใหม่

การสืบอายุพระศาสนา

วันนี้ตั้งใจว่าจะพูดเรื่อง สืบอายุพระศาสนา แล้ว
มันก็เลยพอดีกันกับเรื่องที่คุณมาแล้ววันก่อน มันต่อกันได้
เลย; วันก่อนเราพูดเรื่อง กามารมณ์ การสมรส การ
สืบพันธ์ แล้วก็การสืบสกุล จบลงเพียงสืบสกุล วันนี้ก็ต่อ
ไปเลย ถึงเรื่อง การสืบอายุพระศาสนา.

ผู้สืบอายุพระศาสนาโดยตรง.

เรื่องสืบอายุพระศาสนา^๕ ผมจะพูดกับผู้เป็นเจ้าของ
ที่จะบวชเป็นพระทุกคราวไป : ขอให้บวชเป็นการปฏิบัติ
ของตน เป็น การแทนพระคุณบิดามารดา แล้วก็ให้เป็น

การสืบอายุพระศาสนา บวชได้วันก็เดือนก็ตามใจ ให้มัน
เป็นการสืบอายุพระศาสนาเสมอไป; บวชตลอดไปก็สืบ
ตลอดไปจนสิ้นชีวิต แต่ถ้าบวชได้เพียงปีเพียงเดือน ก็สืบตาม
จำนวนปีตามจำนวนเดือน ขอให้การบวชนั้นเป็นการสืบอายุ
พระศาสนาด้วย.

เป็นอันว่า ผู้จะบวชเพียงพรรษาเดียว ก็เป็นการสืบ
อายุพระศาสนา มีหน้าที่สืบอายุพระศาสนา; หมายความว่า
เขาบวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง ได้รับผลจริง ก็
เป็นการสืบอายุพระศาสนา สอนต่อไปจริง, นี้คำว่าสืบอายุ
พระศาสนามีใจความสำคัญอย่างนี้ เป็นข้อแรก.

ผู้สืบโดยอ้อม.

ที่นี้จะพูดให้มันหมดจดสิ้นเชิงว่า ให้ทุกคนนี้สืบ
อายุพระศาสนาได้ด้วยกันทั้งนั้น แม้ไม่ใช่เป็นผู้บวช
บวชเป็นภิกษุ ภิกษุณี อะไร ก็ให้เป็นการสืบอายุพระศาสนา
ได้ด้วยกันทั้งนั้น แม้ที่สุดแต่จะเป็นอุบาสกอุบาสิกา. เพราะ
ว่าการสืบอายุพระศาสนานั้น มันไม่ได้มีแต่เรื่องการเผยแผ่
สั่งสอนอย่างเดียว มันต้องกินความไปถึงการช่วยเหลือให้ทำ

อย่างนั้นได้ด้วย, ถ้าไม่มีการช่วยเหลือให้ทำอย่างนั้น มันก็
 ไม่มีการเผยแพร่ ไม่มีผู้ที่รอคชีวิตอยู่สำหรับเผยแพร่; ฉะนั้น
 การที่จะช่วยให้ผู้เรียน ผู้บวช ผู้เผยแพร่ทำไปได้ มันก็ต้องมี
 การช่วยเหลือมีชีวิต, นี่จึงขอให้มองลงไปถึงผู้ช่วยทุกระดับเลย.

อย่างนี้ เรามีงานเผยแพร่พระศาสนาเป็นหลัก ก็เป็น
 การสืบอายุพระศาสนา แต่ถ้ามองดูว่า ที่นั่นมันจะอยู่ได้
 อย่างไร, จะตั้งอยู่ได้อย่างไร? มันก็ต้องมีเรื่องที่อยู่อาศัย
 เรื่องอาหารการกิน เพราะฉะนั้นผู้ช่วยเหลือในเรื่องนี้ ก็
 เท่ากับมีส่วนช่วยสืบอายุพระศาสนาด้วยเหมือนกัน แม้ว่ามัน
 จะเป็นโดยอ้อม; จึงขอพูดให้หมดกระแสความเอาเสียเลยว่า
 ทุกคนที่ร่วมมือกันในส่วนใดส่วนหนึ่งก็ตาม มีส่วนสืบอายุ
 พระศาสนาด้วยกันทั้งนั้น.

เหมือนกับว่า การรบทัพจับศึกก็มีกองทัพ มันก็
 ต้องมีกองอาหาร กองเสบียง กองหนุน กองอะไรต่างๆ
 กองทัพมันจึงจะตั้งอยู่ได้. นี่การเผยแพร่พระศาสนานี้ก็เหมือน
 กัน มันต้องมีสำนักงาน, ต้องมีที่อยู่อาศัย, มีเครื่องใช้ไม้สอย,
 มีอาหารการกิน ทำให้การเผยแพร่พระศาสนามีอยู่ได้ เป็นการ

สืบอายุพระศาสนา. เพราะฉะนั้น เราจะต้องยอมรับว่า ผู้ที่
ช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัย ให้มันมีที่อยู่อาศัย, กระทบที่ว่า
ให้มันมีน้ำใช้ ให้มีไฟใช้ อะไรก็ตาม, กระทบที่ว่า แม่ครัว
ที่จะรับผิดชอบในเรื่องอาหารการกิน มันก็เป็นการช่วยสืบอายุ
พระศาสนา แม้ว่าจะเป็นโดยอ้อม. มีบุคคลผู้ช่วยเหลือใน
การสร้าง ในการรักษาสถานที่ สิ่งของ, รักษาการกระทำที่
กระทำสืบ ๆ กันมา ให้มันเป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วน, แม้
แต่คนช่วยตักลงตีระฆังอะไรนี้ ก็ยังมีส่วนช่วยในการสืบอายุ
พระศาสนา.

ถ้าว่าจะเล็งไปถึงว่าการช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติสิ่งของ
มันก็ต้องเล็งไปถึงสุนัขและแมว, สุนัขมันก็ช่วยเฝ้าขโมย
รักษาทรัพย์สินสมบัติเกี่ยวกับการเผยแผ่พระศาสนา แมวมันก็
ช่วยป้องกันหนู. กราวหนึ่งเราไม่มีแมวเลย เสียหายมาก
เสียหายมากมายทีเดียว หนังสือหนังสือถูกกัดกระจุยกระจาย
ไปหมด; สุนัขและแมวมันยังช่วยคุ้มครองป้องกันวัตถุสิ่งของ
ที่จะช่วยให้ตั้งอยู่ได้ในการสืบอายุพระศาสนา.

เอ้า ที่นี้ก็จะเลยไปถึงไก่ ไก่มันช่วยอะไรได้บ้าง? มัน
ช่วยมากนะ คุณไม่รู้; แรกไม่มีไก่กล้าปากค้ายปลวก ปลวก

เต็มไปหมด พอค้างอย่างนี้ เดินไปกุฏิมันกัดเลือกไหลเลย
มันเป็นปลวกชนิดตัวใหญ่หัวแข็ง กัดเลือกไหล ใก้มันช่วยกัน
จัดการ เคียววันไม่เห็นหน้าเลย. นกมันก็ช่วยปราบปราม
สิ่งที่จะทำลายต้นไม้ ล่องไม่มีนก นอนก็กินใบไม้เหล่านี้หมด
ก็เลยอยู่กันไม่ได้.

กิดคุชิวาเราจะยอมรับลงไปได้ถึงไหน ทุกคนที่มา
ช่วยกันทำหน้าที่บ่อกวาดคุดูแลรักษาความสะอาด, แล้วคนที่
มีหน้าที่เกี่ยวกับข้าวปลาอาหาร, กระทั่งถึงสุนัขและแมว ไก่
และนก มันก็มีส่วนช่วยให้วัดนี้ตั้งอยู่ได้ เพื่อให้การเผยแผ่
มันมีอยู่ได้. กิดกันถึงอย่างนี้จะดีไหม? ใครจะไม่กิดก็ตามใจ
แต่ผมคิด เพราะฉะนั้น จึงขอแสดงความขอบคุณ อนุโมทนา
ขอบคุณทุกคน ทุกท่าน ทุกผู้ทุกนาม ที่ช่วยให้มีการเป็นอยู่ได้
ในเรื่องอาหารการกิน ในเรื่องสถานที่ รักษาความสะอาด ทุก
อย่างทุกหน้าที่ที่ได้รับการกระทำให้มันเป็นอยู่ได้ ตลอดถึงสุนัข
และแมว ไก่และนก มันช่างเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย กัน
เสียจริงๆ, แล้วมันยังช่วย ช่วยในการให้สืบอายุพระศาสนาได้
ให้กิจกรรมของวัดนี้ มันมีลักษณะที่เป็น การสืบอายุพระศาสนา
อยู่ได้ นี้ว่าโดยทางวัตถุ.

ถ้าว่าโดยทางนามธรรมแล้ว มันยังมากกว่านั้นอีก
 มาก ที่จะต้องระลึกรู้ถึง ว่าเราจะต้องช่วยกันประพฤติก
 ปฏิบัติ ช่วยกันศึกษาเล่าเรียน แล้วช่วยกันศึกษาปฏิบัติ ให้
 ได้รับผลของการปฏิบัติ แล้วก็เผยแพร่ต่อไป นั่นแหละเป็น
 หัวสืบอายุพระศาสนาในส่วนนามธรรม ก็ต้องมี.

สืบมาโดยธรรมชาติ พระพุทธเจ้าและสาวก.

ที่นี้ ขอให้นึกให้ไกล ไปถึงว่า สืบกันมาอย่างไร ?
 พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ได้สืบพระพุทธศาสนาต่อ ๆ กันทุก ๆ
 พระองค์ ; พุคอย่างนั้นบางคนจะไม่มองเห็น ไม่เห็นด้วย
 แต่ขอให้มองเห็นเถอะว่า พระพุทธเจ้าองค์ไหนก็สอนเรื่องเดียว
 กัน จะมีพระพุทธเจ้าที่องค์ แล้วห่างกันก็สองโยชน์ ก็แสนปี
 ก็ล้านปีก็สุดแท้เถิด แต่ก็ท่านสอนเรื่องเดียวกัน ไม่แตกต่าง
 กันเลย ก็สอน เรื่องความทุกข์กับความดับทุกข์ ขยายออกก็
 เป็นเรื่อง อริยสัจทั้งสี่ พระพุทธเจ้าทุกพระองค์สอนสืบกันมา
 อย่างเดียวกันหมดเลย, นี้ รัักษาพระพุทธศาสนา สืบอายุ
 พระศาสนา โดยพระพุทธเจ้าทุกพระองค์.

เอ้า ที่นี้ก็จะมองให้ไกลไปกว่านั้นอีก ว่าก่อนที่จะ
 มาถึงพระพุทธเจ้า นั้นอยู่ที่ไหน? นี่จะเป็นเหตุให้เข้าใจ
 ให้รู้จักพุทธศาสนาที่ยังขึ้น คือมันมีอยู่ในตัวธรรมชาติ ซึ่ง
 เป็นตัวของธรรมชาติ ตัวกฎของธรรมชาติ หน้าที่ตามกฎของ
 ธรรมชาติ คือมันมีอยู่ในตัวธรรมชาติ; มันมีอยู่ตั้งแต่ครั้ง
 กระไหนก็เหลือที่จะกล่าว จะเรียกว่าไม่จำกัดเวลาด้วยเหมือน
 กัน. นี่ พระพุทธเจ้าท่านค้นพบเอามาสอน เพราะฉะนั้น
 สิ่งที่มีมันเร้นลับอยู่ในธรรมชาติ ที่ไม่มีใครรู้จัก ไม่มีใครเห็น
 มันก็ถูกเปิดเผยขึ้นมา. พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่า ตถาคตจะ
 เกิดขึ้นก็ดี ไม่เกิดขึ้นก็ดี ธรรมชาตินี้ก็มีอยู่อย่างนั้น, กฎ
 ความจริงของธรรมชาติ ที่เป็นธรรมชาตินี้ก็มีอยู่อย่างนั้น
 มีอยู่ในตัวธรรมชาติ.

ก็แปลว่า ธรรมชาตินั้นเองมันสืบของมัน จะ
 เป็นธรรมชาติยุคไหนสมัยไหน มันก็สืบข้อเท็จจริงอันนี้
 สัจธรรมอันนี้ รักษากฎของธรรมชาตินั้นไว้ สืบต่อ ๆ กัน
 มา ตลอดเวลาที่ธรรมชาตินี้ยังมีอยู่ เก็บไว้ในธรรมชาติ ซ่อน
 ไว้ในธรรมชาติ จนกว่าพระพุทธเจ้าจะไปพบ ชุตพบขึ้นมา,
 แล้วก็มาสอน แล้วก็สอนสืบ ๆ กันมา โดยพระพุทธเจ้าทุก ๆ

พระองค์ จนถึงพระพุทธเจ้าองค์สุดท้าย อย่างที่เรารู้จักกัน^๕ แล้วก็มี พระสาวกสงฆ์สืบกันไป ในระหว่างนั้น ระหว่างที่จะมีพระพุทธเจ้าองค์อื่นองค์ใหม่ ในระหว่างศาสนาของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ก็มีสาวกสืบกันมา.

พุทธศาสนาเป็นกฎของธรรมชาติ.

ที่พูดมาถึงขนาด^๖ ก็เป็นของธรรมชาติอย่าง^๗ ก็เพื่อให้เราทุกคน รู้จักพุทธศาสนาของตน อย่างแท้จริงว่า พุทธศาสนานี้^๘ เป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องของกฎธรรมชาติ เรียกชื่อโดยเฉพาะว่า กฎอิทัปปัจจยตา ปฏิจจสมุปบาท, ถ้าเดินมาทาง^๙ ก็เป็นทุกข์ เดินมาทาง^{๑๐} ก็ดับทุกข์ มันมีอยู่ในตัวธรรมชาติ นั้นแหละ พุทธศาสนา ออกมาจากธรรมชาติ ไม่ใช่มนุษย์แต่งตั้ง. พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสอย่าง^{๑๑} ว่าไม่ได้บัญญัติแต่งตั้ง เป็นแต่ค้นพบอัน^{๑๒} แล้วก็มาเปิดเผยมาแสดง, นี้ให้รู้ไว้ว่าพุทธศาสนาเป็นอย่าง^{๑๓}.

ศาสนาอื่นเขามีสี่พระเจ้า ที่เป็นบุคคลบัญญัติแต่งตั้ง^{๑๔} ส่งสอน เป็นศาสดา ก็ตามใจเขา; ส่วนเรานั้นไปไกล

จนถึงกับว่า มันเป็นตัวธรรมชาติ เป็นของธรรมชาติ เป็นกฎของธรรมชาติ ธรรมชาติเป็นผู้กำหนด เป็นผู้รักษาไว้ เป็นผู้ควบคุมอยู่, นี้พุทธศาสนาไปไกลถึงอย่างนี้. ถ้ารู้จักพุทธศาสนาเพียงว่า พระสีหะตะไค้ตรัสรู้ แล้วก็สอน อย่างนี้ ก็รู้แค่ทางอื่น; ใช้คำที่มันหยาบคายสักหน่อย เพราะมันก่อนหน้านั้นมาก มันก่อน ก่อนไปไกลถึงพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ จนกระทั่งว่า ค้นพบออกมาจากธรรมชาติ มีอยู่ในธรรมชาติ มันสืบต่อกันมาโดยธรรมชาติ รักษากฎธรรมชาติอันนั้นไว้ จนบอกไม่ได้ว่ามันมาตั้งแต่ครั้งไหน.

ขอให้สนใจกันอย่างนี้ ว่าเมื่อจะต้องไปพูดจาโต้ตอบกับศาสนาอื่นนั้น ขอให้ยึดหลักอันนี้ไว้ ให้แม่นยำ ให้มันคงว่าศาสนาพุทธนี้ ไม่ใช่บุคคลบัญญัติแต่งตั้ง ไม่ใช่พระเจ้าอย่างบุคคลบัญญัติแต่งตั้ง ซึ่งมันไม่ถ้อยจะคงเส้นคงวา. ถ้าสิ่งที่มีความรู้สึกอย่างบุคคลเป็นผู้แต่งตั้งแล้ว มันจะไม่คงเส้นคงวา มันโยกโย้มันสับเปลี่ยนได้ แต่ถ้ามันเป็นเรื่องของธรรมชาติโดยแท้จริงแล้ว มันคงเส้นคงวา มันเปลี่ยนแปลงไม่ได้. ฉะนั้น ขอให้ถือว่า หลักพุทธศาสนามันคงอย่างนี้

ลึกซึ้งอย่างนี้ แน่แน่นอนตายตัวเด็ดขาดอย่างนี้ เพราะว่ามัน
เป็นกฎของธรรมชาติ.

เมื่อพูดถึงธรรมชาติ ก็พูดเลยไปได้อีกทางหนึ่งว่า
มันจะตรงกับ กฎของวิทยาศาสตร์แห่งเหตุผล action and
reaction, มันเป็นกระแสแห่งเหตุผล กิริยาและปฏิกิริยา,
เป็นกระแสแห่งกิริยาและปฏิกิริยา ตามกฎของธรรมชาติ ตาม
กฎแห่งอิทัปปัจจยตา, เป็นกระแสแห่งเหตุและผล cause
and effect เป็นกระแสอันไหลแน่นอนของ cause and effect
คือเหตุและผล. มีลักษณะอาการเป็นกิริยา แล้วก็เกิดปฏิกิริยา
ไปตามลำดับ, เป็นกิริยา เกิดปฏิกิริยา กลายเป็นกิริยา เกิด
ปฏิกิริยา กลายเป็นกิริยา เกิดเป็นปฏิกิริยา เป็นลำดับ ไม่มีที่
สิ้นสุด นั่นแหละตัวพุทธศาสนา.

พูดนี้ไม่ใช่ว่าจะยกตัวเอง จะข่มขู่ผู้อื่น จะยกศาสนา
ของตน จะข่มขู่ศาสนาของผู้อื่น ถ้าทำอย่างนั้นมันก็ไม่ถูกต้อง
มันไม่ถูกต้อง แล้วมันไม่เป็นความจริง. มันเป็นของธรรม-
ชาติ ที่มีตายตัวอย่างนี้, ธรรมชาติได้สืบไว้ สืบไว้ จน

บอกไม่ได้ว่านานเท่าไร ไม่มีใครรู้ว่าธรรมชาติตั้งต้นเมื่อไร
จะจบสิ้นเมื่อไร.

พระพุทธเจ้าองค์แรกค้นพบก็มาสอน, พระพุทธ-
เจ้าองค์ที่สองค้นพบก็มาสอน, พระพุทธเจ้าองค์ที่สามที่สี่ห้า
จะสืบองค์ก็ตามใจ มาสอน ก็กลายเป็นเรื่องเดียวกัน เหมือน
กับถ่ายเอกสาร ถ่ายก็อปปีเอกสารออกมาอย่างนั้นแหละ
เรื่องทุกข์กับเรื่องดับทุกข์ทั้งนั้น. ถ้าขยายออกเป็น ๔ ก็เรื่อง
ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับแห่งทุกข์ แล้วก็ทางให้ถึง
ความดับแห่งทุกข์ เป็นเรื่องหนึ่งเรื่องเดียว แล้วก็เหมือนกัน
ทุกพระองค์ ถ้าเขียนเป็นตัวอักษรก็จะเหมือนกัน สำหรับ
คำสอนของพระพุทธเจ้าทุกพระองค์.

นี่ เราเรียกว่า พระพุทธเจ้าที่รับช่วงสืบสังขารของ
ธรรมชาติ มาจากธรรมชาติ แล้วก็มาสอน สอนเฉพาะส่วนที่
มันดับทุกข์ได้ ; พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสว่า การตรัสรู้นั้นรู้มาก
หมดทั้งสิ้น เท่ากับใบไม้ทั้งป่า แต่เมื่อเอามาสอนมนุษย์
ก็สอนเท่ากับใบไม้กำมือเดียว คือไม่ต้องสอนเรื่องที่ไม่จำเป็น
ไม่ต้องสอนเรื่องที่มีมันไม่เกี่ยวกับความดับทุกข์ จะสอนเฉพาะ

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความดับทุกข์เท่านั้น. เรื่องนอกนั้นไม่ต้องสอน มันเป็นอภิธรรมเพื่อ อภิธรรมเกิน ไม่ต้องเอามาสอน; สอนในส่วนที่มันจะดับทุกข์ได้ เป็นอภิธรรมพหุติ เป็นอภิธรรมแท้จริง เป็นปรมัตถ์ที่พหุติ เป็นปรมัตถ์ที่แท้จริง เอามาสอนแล้วดับทุกข์ได้ เท่านั้นก็พอ. แล้วก็สืบกันมาโดยสาวก ของพระองค์ ซึ่งเราก็ได้เล่าได้เรียนเรื่องพุทธประวัติ เรื่องอนุพุทธประวัติ เรื่องสาวกของพระพุทธเจ้าได้สอนสืบต่อกันมาอย่างไร.

นี่เรียกว่า สืบอายุพระศาสนา ทั้งในแง่ของปริยัติ คือเป็นคำสั่งสอนที่บัญญัติขึ้นอย่างไร, ในแง่ของปฏิบัติ ที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมาอย่างไร, สืบต่อในแง่ของปฏิเวธ คือได้รับผลอย่างเดียวกัน ไม่มีอะไรมากไปกว่า โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี และอรหัตต์ นี่ได้รับผลเป็นอย่างนี้มาตลอดเวลา และโดยเสมอกัน. นี่เป็นการสืบอายุพระศาสนา ทั้งในส่วนปริยัติ ส่วนปฏิบัติ และส่วนปฏิเวธ จนกระทั่งตกมาถึงยุคนี้ ยุคพวกเรา ซึ่งไม่มีใครคิดว่า มีพระอรียบุคคลเหล่านั้นเหลืออยู่; แต่หน้าที่ของการศึกษาและปฏิบัติ มันก็ยังเหลืออยู่ มันก็ต้อง

สืบกันไว้ ทั้งเรื่องปริยัติ ปฏิบัติ และให้เกิดปฏิเวธ โดยการปฏิบัติให้ถูกต้องแท้จริง.

พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ เมื่อใกล้จะปรินิพพานว่า ถ้าภิกษุเหล่านี้จักเป็นอยู่โดยชอบไซ้ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ ถ้าภิกษุเหล่านี้จักเป็นอยู่โดยชอบไซ้ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์ อิมะ อ สุกทฺท สมมา วิหเรยฺยํ อสุญฺโฆ โลโก อรหนฺเตหิ อสฺส บาลีว่าอย่างนี้ คือท่านตรัสกับสุภทฺทปริพาชกว่า ถ้าภิกษุเหล่านี้จักเป็นอยู่โดยชอบไซ้ โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์. ฉะนั้น เราอย่าไปพูดกันนะที่ว่า จะมีพระอรหันต์หรือไม่มี มีได้หรือไม่ได้ อย่าไปพูดให้เสียเวลา แล้วมันจะกลายเป็นคนโง่; พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เองว่า ถ้าภิกษุเหล่านี้จักเป็นอยู่โดยชอบไซ้ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์.

ความเป็นภิกษุที่ถูกต้อง.

ที่นี้ บัญญัติมันก็เหลืออยู่ว่า จะเป็นอยู่โดยชอบกันอย่างไรได้ มันก็ด้วยการสืบอายุพระศาสนาอีกนั่นแหละ เรียนให้ถูกต้อง ปฏิบัติให้ถูกต้อง แล้วก็ได้รับผลเป็นปฏิเวธ

ที่ถูกต้อง มันก็เกิดอริยบุคคลขึ้นมา; ฉะนั้น การเป็นอยู่
โดยชอบของภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ จะมีอยู่ได้เพราะว่ามีการ
เรียนถูกต้อง มีการปฏิบัติถูกต้อง มีการได้รับผลของทาง
ปฏิบัติถูกต้อง.

ฉะนั้น ขอให้สนใจ สนใจในการที่จะประพฤติกกระทำ
กันอย่างนี้ เป็นการสืบอายุพระศาสนา อย่าให้มีสิ่งอื่นแทรก
แซงเข้ามา มันจะทำลายความเป็นภิกษุเสียหมด ไม่เป็นภิกษุ
แล้วก็ไม่อาจจะเป็นอยู่โดยชอบ. ฉะนั้น จงเห็นแก่ความเป็น
ภิกษุ ให้ดีที่สุด ให้มากที่สุด ให้ถูกต้องที่สุด จะรักษาความเป็น
ภิกษุไว้ให้ได้ ยอมเสียทุกอย่างทุกประการ ไม่ยอมให้ความ
เป็นภิกษุเสียไป.

นี่อย่ามัวทะเลาะวิวาท เกียงแย่งกัน คูหมื่นคูถูกกัน
ทะเลาะวิวาทกันด้วยความโกรธความแค้น แล้วก็สูญเสียความ
เป็นภิกษุหมดสิ้นด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย; ไม่มีฝ่ายไหนผิด ไม่มี
ฝ่ายไหนถูกหรือถูก ถ้าประพฤตินอกธรรมะนอกวินัยออก
ไปแล้ว แม้แต่เพียงสักว่าโกรธเท่านั้นแหละ มันก็เป็นภิกษุไม่
ได้ มันหมดความเป็นภิกษุไปทันที แล้วจะสืบอายุพระศาสนา

อย่างไรเล่า ถ้ามันหมดความเป็นภิกษุเสียแล้ว. จึงขอร้องว่า
สนใจในความเป็นภิกษุให้ถูกต้อง ให้มีความเป็นภิกษุอย่างถูก
ต้องอยู่เสมอ นั่นแหละคือการสืบอายุพระศาสนาที่แท้จริง ขอ
ให้สำนักไว้อย่างนี้.

ฆราวาสก็ต้องศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้อง.

ที่นี้ก็จะมองไปที่ฆราวาสบ้าง ฆราวาสไม่ได้บวชเป็น
ภิกษุ ภิกษุณี ก็ตามใจ แต่ก็ไม่มีใครห้าม จะศึกษาปริยัติสัก
เท่าไร ก็ไม่มีใครห้าม, จะปฏิบัติธรรมะสักเท่าไร ก็ไม่มี
ใครห้าม แม้ในเพศฆราวาส. มันต่างกันตรงที่ว่า มันไม่ค่อย
สะดวก ถ้ามาบวชเป็นบรรพชิตมันสะดวก ถ้าเป็นฆราวาส
อยู่ที่บ้านที่เรือนมันก็ไม่ค่อยสะดวก แต่มันก็ทำได้ มันก็ทำได้
ตามที่ปรากฏในเรื่องราวที่เราเรียนรู้กันมาเป็นอย่างดี ว่าพระ
อริยบุคคลก็มีในเพศฆราวาส เป็นพระโสดาบันก็มี สกิทาคามี
แม้เป็นอนาคามีอยู่ในเพศฆราวาส แต่มันไม่ได้ครองเรือน
อย่างฆราวาส อย่างนี้ก็มี.

ถ้าเป็นพระอรหันต์แล้ว ก็หมดความเป็นฆราวาส
โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องบวชหรอก. ถ้าฆราวาสคนใดคนหนึ่ง

เกิดเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ไปฟังธรรมบรรลุแล้ว มันก็พ้น
จากความเป็นชราवास เป็นพระอรหันต์ เป็นพระอริยสงฆ์
เป็นพระอริยเจ้าไป แต่ว่าจะมาบวชโดยทางรูปร่างอีกครั้งหนึ่ง
ก็ได้ เพื่อความเรียบร้อยในทางสังคม.

เอาละ เป็นอันว่า แม้เป็นชราवास ก็ต้อง ศึกษา
และปฏิบัติให้ดีที่สุด เป็นการสืบอายุพระศาสนาอย่าง
ยิ่งค่ายเหมือนกัน ไม่ใช่เป็นตัวกองหนุน หรือทัพหลังกอง
หลังอะไร เป็นตัวออกหน้านั้นแหละ. ขอให้ชราวาสทุกคน
ตั้งอกตั้งใจพยายามที่จะศึกษาให้ถูกต้อง ให้ทั่วถึงให้เพียงพอ
แล้วก็ปฏิบัติให้ถูกต้อง ให้เป็นตัวอย่างแก่คนทั้งหลายทั่วไป
จะได้ปฏิบัติตามๆ กัน ก็จะเกิดพระอริยบุคคลขึ้นในหมู่สังคม
ชราวาสนั้นเป็นแน่นอน โสคาบนั้นก็ใช่ สกิทากามีก็ได้.

ข้อนี้ไม่ค่อยจะนึกถึงกัน หรือว่ามันขี้เกียจ มันแก้ตัว
ไม่ได้บวชก็ไม่ต้องปฏิบัติ มันก็เป็นเรื่องล้มเหลวหมด อย่า
ไปนึกถึงเรื่องบวชหรือไม่บวชกันให้มากนัก, ให้นึกมันคงยึดถือ
เป็นหลักว่า ถ้ามีความทุกข์แล้วก็ต้องต่อสู้ จะอยู่ในเพศ
ชราวาสหรือเพศบรรพชิตก็สุดแท้ ถ้ามันมีความทุกข์แล้ว

กูจะต้องต่อสู้ คือ ประพฤติปฏิบัติเพื่อละความทุกข์เพื่อ
ทำลายกิเลส; อย่างนี้จะดีที่สุด จะถูกต้องที่สุด ทำไป
อย่างสุดความสามารถที่จะทำได้ แม้จะทำได้เท่ากัับบรรพชิต
ก็ทำอย่างดีที่สุดที่จะทำได้.

กำพั้งเพยเมืองนี้มันก็มีอยู่กำหนึ่ง ที่เขาใช้ยก่อง
ปลาหมอ ไม่ยอมแพ้ แยกไปจนเกล็ดแห้ง มันไม่ยอมแพ้
ว่าจะพบน้ำข้างหน้า มันก็แยกไป ๆ จนเกล็ดแห้ง แล้วมันก็
ได้พบน้ำเหมือนกัน.

แม้เป็นฆราวาสมันมีความทุกข์ตามแบบของฆราวาส
ก็อย่ายอม พยายามที่จะต่อสู้เพื่อจะดับกิเลสและดับทุกข์ให้ได้
แม้สักจะเป็นการสืบอายุพระศาสนา ในเพศฆราวาสนั่นเอง.
กูให้ตีเถิด แม้เพศฆราวาสก็ไม่ใช่ว่าจะต้องสมรสแต่งงานกัน
เสมอไป ไม่ต้องสมรสไม่ต้องแต่งงานมันก็มีได้ อยู่ได้ แล้ว
เมื่ออยู่อย่างนั้น มันก็ยังสะดวกในการที่จะเผยแผ่ธรรมะหรือ
พระศาสนา ยิ่ง ๆ ขึ้นไป กว่าที่จะมีการสมรสตามธรรมดาประสา
ชาวบ้าน.

คำว่าฆราวาส แปลว่าผู้อยู่เรือน บ้านเรือน แต่อยู่อย่างสมรสกันโดยมาก อยู่อย่างไม่สมรสมันก็มีเหมือนกัน มันก็คล้าย ๆ กันแหละ ไม่ต้องน้อยใจว่าไม่ได้บวชแล้วก็ทำไม่ได้ แล้วก็พาลไม่ทำเอาเสียเลย. สมัยนี้เขาไม่ให้ผู้หญิงบวชเป็นภิกษุณี มันก็ไม่ใช่อุปสรรคอะไร เขาไม่ให้บวชเป็นภิกษุณีก็ตั้งใจเป็นพระพุทธรเจ้าไปเสียเลย, ศึกษาให้มันสูง ปฏิบัติให้มันยิ่งขึ้นไป มันยิ่งไปกว่าภิกษุณีเสียก็ยิ่งได้. ไม่มีปัญหาอย่างนี้ ไม่ต้องแก้ตัวอย่างนี้ ว่าเขาไม่ให้บวชเป็นภิกษุณีแล้วก็ไม่มีโอกาสที่จะทำอะไร; นี่มันเรื่องแก้ตัว ตั้งใจจะเป็นพระพุทธรเจ้าเองเสียเลย อย่าต้องเป็นเพียงพระอรหันต์ มันก็จะแก้ได้หมด มันก็ต่อสู้กับกิเลส ศึกษาชวนชวายปฏิบัติ โดยแท้จริง ตามที่โอกาสอำนวย.

โอกาสมีอยู่ทุกวินาที.

โอกาสมันมีอยู่มากมาย แต่แล้วก็จะทิ้งโอกาสกันเสียหมด มันก็คือไม่รู้เรื่องหรือไม่ยอกนั่นเอง จะสะควกสบาย; มีเงินมีทองสมบัติพัสถานมากแล้ว มันก็ไม่คิดที่จะ

ศึกษารรณะละกิเลส ยุ่งเรื่องโลกๆ ต่อไป ไม่ได้สนใจที่จะ
ต่อสู้กับกิเลสและความทุกข์ ทั้งที่มันมีโอกาสนั้น

แม้เป็นบรรพชิตก็เหมือนกัน ก็ไม่ค่อยจะสนใจใน
โอกาส ยังเหลวไหลหละหลวมกันเสีย; โดยมากเอาเวลาไป
ทำอย่างอื่น เอาเวลาไปทะเลาะกัน เสียก็มี อย่างนั้นน่าจะอาย
น่าสงสาร น่าสังเวชอย่างยิ่ง แทนที่จะเอาเวลาไปปฏิบัติธรรม
เอาเวลาไปแสวงหาลาภ บ้าลาภ เมลาภ มัวเมาในลาภ; เมื่อ
ไม่ได้ก็ขัดใจ ก็โกรธ ว่ามันเป็นการไม่ได้เกียรติ ไม่ได้ลาภ
ทะเลาะกัน มันก็หมดโอกาส ที่จะเป็นภิกษุสงฆ์ที่ถูกต้องแท้
จริง เพื่อสืบอายุพระศาสนา.

คำว่าโอกาส โอกาสนี้ ช่วยฟังให้ดี โอกาสนั้นมันจะ
แวนเดียว หนึ่งวินาทีก็ได้ เป็นโอกาส โอกาสที่จะลงมือ
ศึกษาหรือปฏิบัติ มันมีอยู่ทุกๆ วินาที, ในนาทีหนึ่งก็มี
ทั้ง ๖๐ วินาที ในชั่วโมงหนึ่งก็มีเท่าไร ก็หลายร้อยแล้ว
วันหนึ่งคืนหนึ่งไม่รู้จะนับกี่พันแล้ว ก็พันวินาที. โอกาสมีอยู่
ทุกวินาที แต่แล้วมันก็ผ่านไปหมดทุกวินาที ไม่ได้ตั้งต้น
ลงมือทำอะไรที่แท้จริง ในเมื่อโอกาสมันมี หรือมันมาถึงเข้า;
บางคนจะแก้ตัวว่า ปีหนึ่งจะมีโอกาสสักครั้งหนึ่ง จะมีโอกาส

พบการศึกษา พบอาจารย์ พบอะไรเหล่านั้น หลายเป็นหลาย
ปีจะมีสักครั้ง นั้นมันคนโง่พูด มันหลับตาพูด.

โอกาสที่เราเรียกได้ว่า มีทุกวินาทีเลย จับเอาเมื่อไร
ก็จะเป็นโอกาสเมื่อนั้น ลงมือกันจริงๆเมื่อไร มันก็จะเป็น
เมื่อนั้น ; เพราะฉะนั้นขอให้อยอมรับว่า โอกาสนั้นมีทุกวินาที
ก็ได้ก็แล้วกัน แล้วมันก็ล่องไป ล่องไป ล่องไปทุกวัน ๆ
ไม่เคยฉายเอาโอกาสนั้นเลย. นี่ก็เรียกว่า มันไม่รู้จักตัวเอง
ไม่รู้จักทุกอย่าง ไม่รู้จักกรรมะ ไม่รู้จักพระศาสนา ปล่อยให้
กิเลสครอบงำ ลากไปสนใจเรื่องของกิเลสเสียหมด มันก็เท่า
กับว่า โอกาสนี้ไม่มี. ฉะนั้น ขอให้คิดกันให้ดีๆ มองกันให้
ดีๆ ว่าโอกาสมีอยู่ทุกวินาที จงฉายเอาโอกาสนั้น อย่าให้มัน
ผ่านไป ผ่านไปวันละไม่รู้กี่ร้อยกี่พันกี่หมื่นโอกาส.

ภาษาบาลีจะเรียกสิ่งนี้ว่า *ขณะ* เราในภาษาไทยจะ
เรียกกันว่าโอกาส ขณะที่ทำได้ ที่ลงมือทำนี้ มันมีอยู่ทุก ๆ
วินาที พระพุทธเจ้าทรงว่า *ขณิน มา โว อปุจจุคา ขณะอย่าได้ล่อง
ทันททั้งหลายไปเสียเลย* อย่าให้ขณะหรือโอกาสมันผ่าน
แผล็บ ๆ ไป โดยที่คนนั้น ๆ ไม่จับฉายเอา. เมื่อเป็นอย่างนี้

มันก็ได้เล่าเรียนให้รู้ ไม่ได้ปฏิบัติให้สำเร็จ ไม่มีผลของ
การปฏิบัติ แล้วจะสืบอายุพระศาสนาอย่างไรกัน.

หลักการในการเผยแพร่.

เดี๋ยวนี้เรากำลังพูดกันถึง เรื่องสืบอายุพระศาสนา
สืบด้วยการกระทำจริง ให้เห็นอยู่ ปรากฏอยู่ แล้วถ่ายทอด
กันไปด้วยการปฏิบัตินั้น. นึกว่านั่งสอนบนธรรมาสน์สัก
๑๐ ปี ๒๐ ปี ๑๐๐ ปี ถ้านั่งสอนกันบนธรรมาสน์แล้วไม่มีการ
ปฏิบัติ มันก็ไม่สืบอายุพระศาสนาหรอก มันก็เป็นเรื่องพูดยุ
พูดลั่นหนวกหูไปหมด ไม่มีธรรมะที่จะถือเอาได้ เพราะเสียง
ที่มันหนวกหูนี้ มันกลับไปเสียหมด.

ตัวอย่างเหมือนกับว่า คนโง่ฟังดนตรี มันก็ไม่แพ้
หมาฟังดนตรี ดนตรีดังลั่นให้หมาฟัง มันก็ได้ยินแต่เสียง
หนวกหูเท่านั้น ไม่มีควมไพเราะแห่งดนตรีที่ตรงไหน ;
คนโง่นี้ก็เหมือนกัน ไม่ได้รสแห่งดนตรี ได้ยินแต่เสียงหนวก
หู. ผมเองก็อยู่ในพวกนี้เหมือนกัน ฟังดนตรีไม่ค่อยได้รส
ของดนตรี ได้ยินแต่เสียงหนวกหูทั้งนั้น เพราะว่ามันไม่ได้

ฉวยเอาได้ตัวของคนตรี เพราะเสียงหนวกหูมันมากเหลือ
เกิน มันแปแปรันไปเสียหมด.

นี่เราฟังเทศน์กันกระวังให้ดี อย่าให้เป็นอย่างนี้ อย่า
ให้เสียงก้องของผู้เทศน์มันกลบตัวธรรมะไปเสียหมด ถือเอา
ธรรมะไม่ได้ จากเสียงที่มันดังเอ็ดตะโรอยู่ตลอดเวลา. ฉะนั้น
ต้องจับฉวยเอาให้ได้ ให้พ้นฝ่าเสียงเอ็ดตะโรนั้น เข้าไปจับ
ฉวยเอาความหมายแห่งถ้อยคำ ให้เป็นหลักธรรมะ เป็นข้อ
ธรรมะ, มองเห็นแจ่มชัดโดยประจักษ์ ว่าเป็นอย่างไร ดับ
ทุกข์ได้อย่างไร เกิดทุกข์ได้อย่างไร. ให้รู้ธรรมะอย่าง
การแสดงธรรมนั้นก็จะเป็นการสืบอายุพระศาสนา เพราะว่า
ผู้ฟังก็ฟังด้วยดี ฉวยเอาเนื้อความแห่งธรรมะนั้นได้ มิฉะนั้น
แล้ว มันก็จะเหมือนกับว่า เป่าปี่ให้แรดฟัง เป่าปี่ให้เต่าฟัง ;
เทศน์กันมาไม่รู้สักเท่าไรแล้ว มันก็ได้ผลไม่เป็นที่พอใจ
เรียกว่าเป่าปี่ให้แรดฟังอยู่เรื่อยแหละ.

ผมเองก็ยอมรับสารภาพว่า อยู่ในสภาพอย่างนี้เหมือน
กัน แต่จะไปโทษผู้เป่าปี่ หรือจะไปโทษเต่า โทษแรดอะไร
กันดี จะไปโทษฝ่ายไหนกันดี? แต่ว่าเราก็พยายามอย่างยิ่ง

พยายามอย่างยิ่ง สุกความสามารถอยู่เสมอ ที่จะพูดให้ดีที่สุด
 พยายามพูดให้เข้าใจให้ดีที่สุด แต่แล้วแรกหรือต่อมาหนึ่งฟัง
 อย่างใจลอย ใจลอยอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ จับฉวยเอาเนื้อความแห่ง
 คำพูดนั้นไม่ได้ ^๕ คุณจะปรับโทษให้เป็นฝ่ายผู้เป่าปี่ หรือว่า
 ฝ่ายแรก. ^๖ เราจะต้องร่วมมือกัน ^๗ ผู้เป่าปี่ก็พยายามเป่าให้ดี
 ที่สุด แล้วแรกหรือแต่ก็พยายามให้ดีที่สุด ที่จะฟังให้รู้เรื่อง ;
^๘ นี้เดี๋ยวมันจะเหมือนกับสุนัขฟังคนตรีไปเสียอีก ไต่ยินแต่เสียง
 แสบหูเลย ว่าอะไรก็ไม่รู้.

นี่ระวังกันเถิด ว่าการสืบอายุพระศาสนา มันยังมี
 อุปสรรคอย่างนี้ ในลักษณะอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจึงหันไป
 ฟังการกระทำ การกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง มีความ
 ทุกข์ให้เขาเห็นว่าเป็นความทุกข์, แล้วก็ดับความทุกข์ให้เขา
 เห็น ว่าดับทุกข์ได้. ผู้เห็นก็พอใจ พร้อมทั้งจะเอาอย่าง
 เกิดความพอใจ พร้อมทั้งจะเอาอย่าง แล้วก็สนใจก็ดับทุกข์ได้.

เรามีหลักกันอย่างนี้ว่า การทำให้ดูมีผลมากกว่า
 การพูดให้ฟัง นี่เป็นหลักที่แน่นอนที่สุด; แต่แล้วมันก็มี
 ข้อเท็จจริงอยู่ว่า ถ้าไม่พูดให้ฟังมันก็ไม่รู้จักฟังและไม่รู้จักดู

มันก็ดูไม่ออกเหมือนกัน แต่ถึงอย่างไรก็ดี ในการที่จะทำให้ดู
จะมีผลมากกว่า การพูดให้ฟังอยู่เสมอไป.

จะนน ขอให้รับเอาทั้งสองฝ่าย ฟังให้ดี ให้ไค้สติ
ปัญญามีความรู้สำหรับจะคุดอก จะเข้าใจได้ เมื่อมีผู้ปฏิบัติ
ให้ดู; เขาจะทำทาน ทำศีล ทำสมาธิ ทำภาวนาให้ดู ถ้า
ไม่มีความรู้เสียเลยมันก็ดูไม่ออก. ชยั้บออกไปอีกหน่น้อยว่า
กับทุกข์ให้ดู เป็นอยู่อย่างดี ไม่มีความทุกข์ให้ดู นี้ก็ยัง
ค้อยยังชั่ว ไม่ต้องพูดกัน แต่เป็นอยู่ให้ถูกต้อง เป็นอยู่ใน
บ้านในเรือนนั้นแหละให้ถูกต้อง, เป็นผู้ที่ไม่มีความทุกข์
ไม่มีโกลาหลวุ่นวาย ไม่มีอะอะมะเทิงอะไร มีแต่ความสงบ
เยือกเย็นในครอบครวันั้น บุคคลผู้มาเห็นเข้าก็พอใจ ก็ยินดี
สนใจ รั้บที่จะปฏิบัติตามโดยสมัครใจไม่รู้สึ้กตัว.

เรื่องก็ปรากฏอยู่ในพระบาลีว่า สาวกของพระพุทธ-
เจ้า พระอัสสชิไปบิณฑบาตรั้บด้วยท่าทางนำเลื่อมใส คนฉลาด
อุปติสสะ โกณฑิละ สองคนได้สนใจ นี้คนหนึ่งสนใจไปศึกษา
ไ้รู้ธรรมะได้หลักธรรมะ แล้วไปบอกเพื่อนอีกคนหนึ่ง;
ที่คุดเก็้เรียนรู้ในเรื่องพุทธประวัติกันนั้นแหละ ซึ่งสองคนนี้คุด

มากี่เป็น พระสารีบุตร เป็น พระโมคคัลลานะ. พระอัสสชิ
 ไม่ได้พูดสักคำเดียว ในที่แรกก็เผยแผ่ด้วยการแสดงความสงบ
 เสถียรเยือกเย็นเป็นสุขให้ดู ในการเดินทางไปบิณฑบาต คนนั้น
 เขาเห็นเอง ความสงบ ความมีสง่าราศี ความมีเวทาทาที่เป็น
 ความสุข ก็สนใจติดตาม แล้วก็พูดจากันทีหลัง. แล้วก็พูด
 กันไม่กี่คำด้วย สำหรับคนฉลาด เพราะเขาเรียนรู้อะไรมามาก
 แล้วก็ฟังถูก ฟังได้มาก ฟังได้ความมากกว่าจำนวนคำที่พูด
 เขาก็เรียนรู้เรื่องได้.

นั่นมันพิสูจน์อยู่แล้วว่า เรื่องพูดมันก็จำเป็นอยู่
 เหมือนกัน พูดให้ฟังมันก็จำเป็นอยู่เหมือนกัน แต่มันไม่
 จับใจมากเท่ากับปฏิบัติให้ดู แต่แล้วก็หลีกเลี่ยงการพูดให้ฟังไม่ได้.
 พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสด้วยคำพูดมากมาย เป็นคำสอนอันมาก
 มากด้วยกัน ตรัสด้วยคำพูด แต่แล้วก็ได้เป็นอยู่อย่างเป็น
 พระพุทธเจ้าให้ดู ให้คนเอาใจใส่ ให้คนสนใจ เพื่อปฏิบัติตาม
 นั้นได้ผลกว่า.

คนชาวบ้านทั่วไป เขายังไม่รู้เรื่องอะไรเลย มันก็
 ต้องพูดเป็นข้อแรกให้เกิดความสนใจ สะกิดความสนใจให้เกิด

ความสนใจ แล้วเขาก็สนใจ เขาก็ติดตาม นี่มันก็จะค่อย ๆ รู้
แต่แล้วก็ขอสรุปว่า น้ำหนักแท้จริงนั้น การทำให้ดูมีน้ำหนัก
มีความหมายกว่า การพูดให้ฟัง แต่ที่ดูมันก็ต้องทำไปทั้ง ๒
อย่าง อย่างที่เรากำลังกระทำกันอยู่นี้.

นี่ขอให้มองเห็นข้อเท็จจริงอันนี้ ว่าการสืบอายุ
พระศาสนา ด้วยการทำตัวอย่างให้คนอื่น แน่แน่นอนมั่นคงกว่า
การพูดให้ฟัง; มีการเป็นอยู่ที่น่าเคารพน่าเกรงขาม เกือบ
จะไม่ต้องพูด คนก็พากันปฏิบัติตาม. ถ้าเป็นอยู่อย่างไม่
น่าเชื่อ ไม่น่าไว้วางใจ พูดเท่าไร ๆ ก็ไม่มีใครเชื่อ เพราะมัน
แสดงอยู่ที่เนื้อที่ตัว มันเป็นคนโลกโมโหสัน, มันเป็นคน
โทสะร้ายเหมือนกับสัตว์ที่ร้ายอย่างนี้ จะพูดอย่างไรก็ไม่
ใครเอาอย่าง ไม่มีใครเชื่อ.

สิ่งที่ภิกษุจะต้องทำให้ปรากฏ.

จงพยายามทำให้เกิดความถูกต้อง ให้สงบสงัดจาก
กิเลส จากความทุกข์ ปรากฏอยู่ที่กาย ที่วาจา ที่ใจ, ให้มันมี
ความเป็นพระ เป็นภิกษุหรือเป็นพระ ปรากฏอยู่ที่กาย ที่วาจา

ที่ใจ สวงวไวให้มีอยู่อย่างนี้ ผมรับรองว่าทุกองค์ ทุกคนจะ
เป็นผู้สืบอายุพระศาสนาอย่างยิ่ง อย่างสูง.

ฉะนั้น ขอให้เสียสละ เสียเถิก อะไรที่มันจะเป็น
อารมณ์ ให้ โลกโมโทสัน ให้ โกรธ ให้ เคือง ให้ โกลาหลวุ่นวาย
นั้น สละมันเสียเถิก. เอาความถูกต้อง ความสงบเย็นของ
ความเป็นพระ แสดงอยู่ที่เนื้อที่ตัวเถิก จะเป็นการสืบอายุ
พระศาสนาอย่างยิ่งและเหลือประมาณ. พูดให้หายบายที่สุด
ว่า แม้แต่หมามันก็นับถือ พระองค์ไหนโมโหร้าย โทโสร้าย
แสดงอาการไม่น่าดู หมามันก็ไม่มันนับถือ; ถ้าสงบเสงี่ยม
เยือกเย็น แสดงความไม่มีอันตรายร้ายกาจอะไร แม้แต่หมา
มันก็จะนับถือ แล้วทำไมคนจะไม่มันนับถือเล่า.

ขอให้สนใจกันให้ถึงขนาดนี้ จงเผยแผ่หรือสืบอายุ
พระศาสนา ด้วยการแสดงให้เห็นว่า มีธรรมะอยู่ที่เนื้อที่ตัว.
ใครเห็นแล้วพอใจรักใคร่เลื่อมใส ไว้วางใจ ยินดีที่จะฟังคำพูด
ยินดีที่จะปฏิบัติตาม เหมือนเรื่องของพระอัสสชิ ที่มีกล่าว
แล้วในบทเรียน ในหนังสือเรียนที่เราเรียนกันมา ซึ่งเป็น
ความจริงอย่างยิ่ง ท่านเผยแผ่ด้วยอริยาบถอันสงบเสงี่ยม.

มันพอหรือยังที่ว่า สืบอายุพระศาสนากัน ด้วยการ
 แสดงให้เห็นว่ามีธรรมะอยู่ที่เนื้อที่ตัว อยู่ที่กาย ที่วาจา ที่จิตใจ
 อยู่ทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ไม่ทำอย่างหน้าไหว้หลัง
 หลอก. บางคนเคร่งครัดแต่ต่อหน้าคน ลับหลังคนมันหา
 อะไรไม่ได้ มันเคร่งครัดแต่ต่อหน้าคน อย่างนี้ไปไม่รอด
 มันก็จะมีกรรมถูกต้องอยู่ที่เนื้อที่ตัวไม่ได้ มันก็โผล่ให้ใคร
 เขาเห็นเขารู้จัก ว่าไอ้มันเล่นตลก มันไม่ได้มีธรรมะจริง
 เขาก็ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่ไว้วางใจ ไม่ยินดีที่จะปฏิบัติตาม
 ไม่ยินดีที่จะเกี่ยวข้องด้วยซ้ำไป.

นี่ขอให้ อุทิศ อุทิศในการสืบอายุพระศาสนา ต่อ
 จากการสืบสกุล เรื่องกามารมณ์ผ่านไปแล้ว เรื่องการสมรส
 ผ่านไปแล้ว เรื่องสืบพันธุ์ผ่านไปแล้ว เรื่องสืบสกุลผ่านไป
 แล้ว; นี่มาสืบอายุพระศาสนา ไม่ว่าจะอยู่ในเพศฆราวาส
 หรือในเพศบรรพชิต ให้มีธรรมะอยู่ที่เนื้อที่ตัว แสดงให้เห็น
 ความสงบ เยือกเย็น เป็นสุขอยู่ที่นั่น มีความสะอาดน่าไว้วางใจ
 ไม่หน้าไหว้หลังหลอกอยู่ที่นั่น.

๓ คำนั้นดีที่สุด คือ สะอาด สว่าง แล้วก็ สงบ
 ไม่มีกิเลสมันก็สะอาด ก็สว่างไสวแจ่มแจ้ง แล้วมันก็สงบเย็น.

สะอาด สว่าง สงบ นุ่มนวลอยู่ด้วยกัน กลมกลืนกัน มีในหัวใจ
ของพระพุทธเจ้า มีในหัวใจของพระธรรม มีอยู่ในหัวใจของ
พระสงฆ์.

สะอาด สว่าง สงบ นี้ มีอยู่ในหัวใจของพระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์ จึงกล่าวได้ว่า หัวใจของพระพุทธ พระ
ธรรม พระสงฆ์ นั้นเป็นอย่างเดียวกัน ; แม้ภายนอกจะแยก
กันเป็น ๓ องค์ เป็นพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่
ภายในหัวใจเหมือนกัน เป็นสิ่งเดียวกัน คือมีความสะอาด
สว่าง สงบ. มันจะต่างกันบ้างว่า รู้อะไรหรือผู้อื่นต้องสอนให้
ก็ตามใจ มันไม่แปลก แต่มันมีความสะอาด สว่าง สงบ ที่
เหมือนกัน.

มีหัวใจอย่างนี้ แล้วมันก็ออกมาภายนอก แสดงให้
เห็นความสะอาด สว่าง สงบที่เนื้อที่ตัว ที่กิริยาท่าทาง ที่มารยาท
อันประพฤติก่อน มันก็เลยหมดปัญหา มันเห็นหัวใจของ
พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แสดงอยู่ที่เนื้อที่ตัวของภิกษุ
ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา.

นี่สืบอายุพระศาสนา ด้วยการปฏิบัติจริง แสดงให้เห็นอยู่ที่เนื้อที่ตัว จึงขอเน้นในเรื่องว่า บวชจริงเถิด เรียนจริงเถิด รู้จริงเถิด ปฏิบัติจริงเถิด ได้รับผลจริงเถิด เผยแผ่สั่งสอนต่อไปจริงๆ เถิด. ให้มันจริงๆๆๆไปทั้งหมด บวชจริง เรียนจริง รู้จริง ปฏิบัติจริง ได้รับผลจริง สอนสืบต่อกันไปจริง นั่นแหละจะครบถ้วนสมบูรณ์ สมบูรณ์ที่สุดของการสืบอายุพระศาสนา.

ในขณะที่สืบอายุพระศาสนา ตัวเองได้รับผลเต็มที่ ไม่ใช่ว่าสืบอายุพระศาสนาแล้วจะไปได้แก่ผู้อื่นข้างเดียว แม้ตัวผู้สืบอายุพระศาสนาปฏิบัติอยู่อย่างนั้น กลับได้รับก่อนเสียอีก ได้รับมากกว่าเสียอีก ได้รับเต็มที่เสียอีก; ผู้ที่รับคำสั่งสอนอยู่อย่างนั้น จะค่อยๆได้รับไปตามลำดับ ฉะนั้น ผู้ผู้นั้นได้รับที่แรกด้วยตนเองไม่ได้. ขอให้ตั้งอกตั้งใจสืบอายุพระศาสนา มันเลยเหมือนกับว่า ยิ่งเป็นที่เดียวได้นักสองตัว ตัวเองก็ได้ผู้อื่นก็ได้ ด้วยการสืบอายุพระศาสนาในลักษณะเช่นนั้น ดังนั้น มันจึงมีค่ามหาศาล.

ความเนืองกันของศีลธรรมวัฒนธรรมและศาสนา.

คำว่า ศาสนา หมายถึงระบบการดับทุกข์ทั้งหมด ไม่ว่าจะสูง ว่ากลาง ว่าต่ำ ไม่ว่าจะต่ำ ไม่ว่าจะกลาง ไม่ว่าจะสูง ถ้ามันเป็นไปเพื่อความดับทุกข์ ดับกิเลส ดับตัณหาของชีวิตแล้ว มันก็เป็นพระศาสนาหมด. บางทีก็มาอยู่ในรูปศีลธรรม รูปจริยธรรม ของสังคมมนุษย์ก็มี เป็น วัฒนธรรม ก็มี มันคือศาสนาที่แบ่งตัวหรือแยกตัวออกมาอยู่ในรูปที่จะใกล้ชิดกับสังคมมนุษย์ที่สุดที่จะทำได้ เราเรียกกันเสียว่าศีลธรรมบ้าง วัฒนธรรมบ้าง. นั่นก็สำคัญเหมือนกัน ถ้ามันมีถูกต้อง มันจะเป็นผลดีเลิศ ก็คือเด็ก ๆ คลอดออกมาจะได้รับศีลธรรมวัฒนธรรมนี้ อย่างถูกต้องมาเสียตั้งแต่เด็ก ๆ เล็ก ๆ โตะขึ้นมันก็ถูกต้อง.

เดี๋ยวนี้มันจะไม่ใช่เป็นอย่างนั้น เด็กคลอดออกมา ได้รับวัฒนธรรมผิด ๆ ได้รับศีลธรรมผิด ๆ ได้รับการอบรมให้เห็นแก่ตัวโดยไม่รู้สึกรู้สัก. นี่ขอล่าวตรง ๆ ว่า เพราะวัฒนธรรมพื้นฐานประจำบ้านเรือนมันไม่ถูกต้อง จึงแวดล้อมอบรมให้เด็ก ๆ เป็นคน เห็นแก่ตัว เกลียดเบียดเบียนไปเป็นไสยศาสตร์

ไปเป็นอะไรก็ไม่รู้ กว่าจะกลับมาได้ก็เกือบตาย เป็นทุกข์เสียเกือบตาย เข็ดหลาบในเรื่องของความทุกข์แล้ว จึงค่อยกลับตัว.

นี่ก็ขอให้สนใจ ว่าศาสนาที่อยู่ในรูปของศีลธรรม และวัฒนธรรมนั้นก็จำเป็นเหมือนกัน ที่จะต้องสืบกันไว้ให้ดี ๆ สืบศีลธรรม สืบวัฒนธรรมกันไว้ให้ดี ๆ เป็นพื้นฐานของสังคม ที่จะอยู่กันอย่างโลก ๆ; ถึงมันคับทุกข์ไม่ได้สิ้นเชิง แต่มันก็เป็นพื้นฐานที่ดี ที่จะมีสังขารกรรมปรมาัตถธรรมในอันดับต่อไป สูงขึ้นไปจนดับทุกข์ได้สิ้นเชิง. เราจงบวกเอาศีลธรรมและวัฒนธรรมเข้ามาไว้ในศาสนา เพื่อเป็นรากฐานของสังขารกรรม ของปรมาัตถธรรม ซึ่งเป็นตัวศาสนาเต็มรูปแบบ.

การสืบอายุพระศาสนา เป็นพระพุทธรูปประสงค์.

ขอให้ทำไปเพื่อประโยชน์ทุกข์ฝ่าย ตนเองได้รับประโยชน์ก่อน แล้วผู้อื่นก็ได้รับประโยชน์ แล้ว สมองพระพุทธรูปประสงค์ เพราะพระพุทธรูปองค์ทรงประสงค์อย่างยิ่ง ว่าสาวกทั้งหลายจะช่วยกันสืบอายุพระศาสนา. มารเคยมาทูลให้นิพพาน พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า ตลอดเวลาที่สาวกภิกษุ

ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ยังไม่รู้ธรรมะ ยังไม่บอกกล่าวธรรมะ
แก่กันและกันได้ ไม่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ออกจากทุกข์ได้
เราจะยังไม่ปรินิพพาน ; คุณความเมตตากรุณาของพระพุทธ-
เจ้าซี อยู่ทนทุกข์มา เพื่อให้มันเกิดความเพียงพอ ในการที่
มนุษย์จะรู้จักดับทุกข์.

เราจงสนองพระพุทธประสงค์ ช่วยกันสืบอายุพระ-
ศาสนาเถิด ; อย่าได้หวังเกียรติเลย อย่าได้หวังเกียรติยศ
ชื่อเสียงโด่งดังเลย นั้นเป็นเรื่องหลอก. ถ้าไปหลงบูชา
เกียรติยศชื่อเสียง เคี้ยวมันก็ทำผิดไม่ทันรู้แหละ แล้วจะไม่
เป็นการเผยแพร่ศาสนา มันเป็นการเผยแพร่กลโกงอะไรไป
เสียก็ไม่รู้ เพื่อลาภ เพื่อเกียรติยศ เพื่อชื่อเสียง อย่าไปสนใจ
กับมันเลย. ทั้งใจเผยแพร่โดยบริสุทธิ์เถิด แล้วมันค่อยมาเอง
ค่อยกลานเข้ามาหาเอง, ลาภก็ดี เกียรติก็ดี ชื่อเสียงก็ดี มัน
จะค่อยกลานเข้ามาหาเอง ; ไม่ต้องไปหวัง ไม่ต้องไปบูชา
ไม่ต้องไปยื้อแย่งลาภสักการะเกียรติยศชื่อเสียง สุนัขมันแย่ง
กระดูกกัน พูคะไรรุนแรงอย่างนี้ ก็เพื่อประหยัดเวลา.

ขอให้ บูชาหน้าที่ เคารพหน้าที่ ซื่อตรงต่อ
พระธรรม อย่าหวังเกียรติ อย่าหวังลาภเลย. ขอให้ทำไป

เกิด แล้วมันจะมาหาเอง มันจะมาอย่างขยะมูลฝอย มาอยู่ใต้
ผ้าเท้า ไม่มาอยู่บนหัว. ถ้าหวังลาภสักการะเสียตั้งแต่ที่แรก
แล้ว มันมาอยู่บนหัว มันบีคหัว มันบีคตาหมก ไม่เห็นอะไร
ตามที่เป็นอย่างจริง เลยล้มเหลวหมก. จงทำไปด้วยความบริสุทธิ์
ใจ สืบอายุพระศาสนาทุกกระเบียดนิ้ว บวช ๓ วันสืบ ๓ วัน
บวช ๓ เดือนสืบ ๓ เดือน บวช ๓ ปีสืบ ๓ ปี บวชตลอด
ชีวิต สืบตลอดชีวิต.

ขอร้องให้สหธรรมิกทุกคน จงตั้งใจสืบอายุพระ-
ศาสนา จะเป็นภิกษุก็ดี อุบาสกอุบาสิกาก็ดี ทำตนให้เป็นผู้
สืบอายุพระศาสนา แสดงให้เห็นอยู่ที่เนอที่ตัว อยู่ทุกวันทุกคืน
เกิด, นี้แหละคือการสืบอายุพระศาสนา; แล้วจะเป็นการ
สืบสกุล โดยไม่ต้องแต่งงาน โดยไม่ต้องมีลูกมีหลาน จะสืบ
สกุลไว้ ชนิดที่ไม่มีใครลืม อย่างที่เราพูดกันมาแล้ว ว่าพระ
พุทธเจ้าไม่ได้สืบสกุลทางพระราชล. แม้แต่คนชั้นหลังๆ นี้
อย่างเชกสเปียร์ก็ดี พระนเรศวรมหาราชก็ดี พระเจ้าตากสิน
ก็ดี ไม่มีใครรู้จักลูกหลานของท่าน แต่ตัวท่านเองยังอยู่โดย
คุณธรรม, นี่เป็นการสืบสกุลด้วยการมีธรรมะอย่างนี้. ที่นี้

จะยิ่งไปกว่านั้นอีก คือสืบด้วยธรรมะสูงสุด ตามแบบของพระ
พุทธเจ้า เป็นอยู่โดยชอบ ชนิดที่โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์.

จึงขอรับรองอย่างยิ่งว่า ขอให้ทุกคนจงตั้งปณิธาน ใน
การที่จะช่วยกันสืบอายุพระศาสนา โดยตรงก็ได้ โดยอ้อมก็ได้
หรือทำทุกอย่างก็ได้, เป็นผู้เทศน์อยู่บนธรรมาสันก็จะได้ จะ
เป็นผู้กวาดขยะอยู่กลางถนนก็ได้ เป็นการประพฤติปฏิบัติ
โดยตรงบ้าง โดยอ้อมบ้าง เพื่อให้พระศาสนานี้อยู่ได้
ช่วยกันทุก ๆ คน, ด้วยทุก ๆ วิธีการ ที่จะเป็นอุปการะแก่การ
สืบอายุพระศาสนา.

ขอให้พวกเราปลงใจ มีฉันทะ มีความพอใจ ในการ
สืบอายุพระศาสนา เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง แก่บุคคลอื่น และ
แก่พระศาสนา ให้อย่าง ๆ ขึ้นไปอยู่ตลอดทุกทิพาราตรีกาล เทอญ.

ชาวบ้าน - ชาววัด.

อันชาวบ้าน ทำงาน เพื่อกามเกียรติ
จึงเกิดความ ตึงเครียด จนสิ้นเสี้ยว
ส่วนชาววัด มุ่งขจัด ไปทำเดี่ยว :
มิให้เกี่ยว เกียรติกาม มุ่งงามธรรม;
จึงเกิดมี เครื่องวัด วัดชาวบ้าน
ด้วย "เงิน" "งาน" "อดอยาก" หรือ "อิมหน้า" ?
ส่วนเครื่องวัด ชาววัด, วัดกิจกรรม
ว่าเขาทำ ให้ว่างได้ เท่าไร แล;
ถ้าชาววัด ฮึดฮัด มุ่งกามเกียรติ
มันน่าเกลียด แสนกล คนต่อแหล
ถ้าชาวบ้าน เกียจคร้าน งานเชื่อนแซ
ก็มีแต่ ทุกข์ทน หม่นหมองไป;
จึงขอให้ ชาวบ้าน เป็นชาวบ้าน
ผสมผสาน เกียรติกาม ตามวิสัย
ให้ชาววัด เป็นชาววัด ขจัดไกล
เพื่อพ้นภัย เกียรติ-กาม งามน้กเออย ฯ

พจนานุกรม
 พจนานุกรม

รายชื่อหนังสือ ชุดหมนลือ

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธคุณค่ากลอน	๔	๒๗.	เมื่อพอใจในหน้าที่ ที่กำลัง		๔๗.	พระพุทธเจ้าที่ท่านยังไม่	
๒.	การศึกษาคืออะไร ?	๑		กระทำ ก็มีสวรรค์อยู่ ณ			รู้จักและอดมคคิตของความ	
๓.	การงานคืออะไร ?	๑		ที่ตนเอง. เมื่อไม่รู้จักตัวเอง			เป็นแพทย์	๒
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร ?	๑		ก็ไม่รู้ว่าตนควรจะมีหน้าที่		๔๘.	การเห็นพระพุทธเจ้า	
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดในสามมนุษย์	๑		อะไร			พระองค์จริง และ	
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษา		๒๘.	ความเป็นพระอรหันต์	๑		พระพุทธเจ้ามีอยู่ใน	
	ไม่สมบูรณ์แบบ	๑	๒๙.	ธรรมะคุ้มครองโลก	๑		ทุกหนทุกแห่ง	๑
๗.	ปาวณา และธรรมะ		๓๐.	ลูกของชีวิต กับ เสน่ห์		๔๙.	ชีวิตที่ไม่เสียชาติเกิด	
	ในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑		ของลูก	๑	๕๐.	หลักเกณฑ์ที่จะช่วยโลก	
๘.	ชาติในปัจจุสมุปบาท	๑	๓๑.	กระแสแห่งชีวิตเป็นสิ่งที่			ให้รอดอยู่ได้	๑
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุค			ต้องรู้จัก	๑	๕๑.	เด็กอายุแล้วมาอยู่กับ	
	ปัจจุบัน	๑	๓๒.	สิ่งแรกที่จะต้องรู้จักนั้น			อติมมยตา	๒
๑๐.	การบวชคืออะไร ?	๑		คือความทุกข์	๑	๕๒.	ความไม่เห็นแก่ตัว	
๑๑.	ศาสนาคืออะไร ?	๑	๓๓.	การหมดความเห็นแก่ตัว			และความสุขสามระดับ	๑
๑๒.	ตัวตนคืออะไร ?	๑		คือหมดทุกข์	๑	๕๓.	อารมณ์ภกตาของการเลิกอายุ	๑
๑๓.	อานาปานสติภาวนา	๑	๓๔.	ชีวิต คือขันธทั้งห้า		๕๔.	พระรัตนตรัยนั้นแหละ	
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้อง			มิใช่ตัวตน	๑		คือคำพุทธศาสนา	๑
	ศึกษาทั้งชนิดมีตัวตนและ	๑	๓๕.	อติมมยตาภกตา	๒	๕๕.	ชีวิตที่มีพื้นฐาน และสิ่ง	
	ไม่มีตัวตน	๑	๓๖.	อติมมยตาประยุกต์	๒		ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต	๑
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑	๓๗.	อติมมยตาใช้ทำอะไร		๕๖.	อริยสังและอติมมยตาภกตา	
๑๖.	คุณพระไม่ตายและ			ได้บ้าง	๒		และ อติมมยตาภิธรรม	
	เกิดมาทำไม ?	๑	๓๘.	เด็กจะเป็นผู้สร้างโลก			จักร	๑
๑๗.	ความรักดี	๑		ในอนาคต	๑	๕๗.	อติมมยตาเท่าที่ควรจะรู้จัก	
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า		๓๙.	คู่มืออานาปานสติภาวนา			กันไว้บ้าง และอติมมยตา	
	"พระเจ้า"	๑		อย่างสมบูรณ์แบบ	๒		ช่วยได้ในทุกกรณี	๑
๑๙.	ครูคือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑	๔๐.	การใช้อานาปานสติให้เป็น		๕๘.	เรื่องที่ต้องรู้ หรือควรรู้	๑
๒๐.	การทำวัตรตามแบบ			ประโยชน์ในบ้านเรือน	๒	๕๙.	อิทัปปัจจยตาในฐานะหัวใจ	
	โบราณ	๑	๔๑.	บทช่วยจำสำหรับเรื่อง			แห่งพระพุทธศาสนา	๑
๒๑.	ประมวลปรมัตถธรรม			อติมมยตา	๑	๖๐.	อติมมยตา	๑
	ที่คั่นธรรมดาคาวราว	๑	๔๒.	อติมมยตา กับ สันติภาพ	๑	๖๑.	การสืบอายุพระพุทธศาสนา	๑
๒๒.	โลกอื่น	๑	๔๓.	พระรัตนตรัย				
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์ และ			ที่ท่านทั้งหลายยังไม่รู้จัก	๒			
	ความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑	๔๔.	การพัฒนาชีวิตโดยพระ-				
๒๔.	นิเวศน์	๒		ไตรลักษณ์จัดเป็นอติมมโย	๑			
๒๕.	วันครู	๑	๔๕.	ปาฏิหาริย์แห่งอติมมยตา	๑			
๒๖.	แผ่นดินทองต้องสร้างด้วย		๔๖.	สหાયธรรมของอติมมยตา				
	แผ่นดินธรรม	๑		และ อติมมยตากับปัญหา				
				ของมนุษย์ยุคปรมาณู	๑			

การสืบอายุพระศาสนา

- การบวชที่เป็นการสืบอายุพระศาสนานั้น จะต้องบวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง ได้รับผลจริง และสอนต่อไปจริง.
- ผู้ที่มีส่วนช่วยให้การเผยแผ่พุทธศาสนามีอยู่ได้ ก็เป็นผู้สืบโดยอ้อม.
- พุทธศาสนาเป็นกฎของธรรมชาติ ออกมาจากธรรมชาติ ไม่ใช่มนุษย์บัญญัติแต่งตั้ง.
- ธรรมชาติเป็นผู้รักษาและสืบไว้ จนกว่าพระพุทเจ้าคัมภีร์พบ และนำมาสอน แล้วก็สอนสืบ ๆ กันมาโดยพระพุทเจ้าทุกพระองค์ ในระหว่างศาสนาของพระพุทเจ้าแต่ละองค์ ก็มีสาวกสืบกันมา.
- พระพุทเจ้าได้ตรัสไว้ว่า ถ้าภิกษุเหล่านี้จักเป็นอยู่โดยชอบไซ้ไร โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์.
- การเป็นอยู่โดยชอบ ก็คือ เรียนให้ถูกต้อง ปฏิบัติให้ถูกต้อง และได้รับผลของการปฏิบัติถูกต้อง.
- ความเป็นภิกษุที่ถูกต้อง คือการสืบอายุพระศาสนาที่แท้จริง.
- ขมารวาสกัต้องศึกษาและปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อสืบอายุพระศาสนาด้วยเหมือนกัน.
- โอกาสของการศึกษาและปฏิบัติมีอยู่ทุกวินาที.
- การเผยแผ่พระศาสนานั้น จะต้องมั่งมีทั้งพูดให้ฟังและทำให้ดู แสดงให้เห็นความสะอาด สว่าง สงบ ที่มีอยู่ที่เนื้อที่ตัว.
- พระพุทเจ้าทรงประสงค์ให้สาวกทั้งหลายช่วยกันสืบอายุพระศาสนา ดังนั้น จึงเป็นอยู่โดยชอบ ชนิดที่โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์ จะเป็นที่การสืบอายุพระศาสนาและการสืบสกุลของพระพุทเจ้า.